

позивачки, що незалежно від використання охоронного ордеру в рамках законодавства про запобігання домашнього насильство в сім'ї, вона може звернутися до прокурора, щоб порушити кримінальну справу проти відповідача; інформування позивачки, що незалежно від використання обмежувального припису в рамках законодавства про насильство в сім'ї, вона може ініціювати цивільний процес і порушити справу про розлучення, сумісне проживання, відшкодування збитків або компенсації; поставити питання щодо проведення закритих слухань з метою захисту приватного життя сторін.

Отже, Модельний закон «Про запобігання домашньому насильству» не тільки містить загальні положення щодо поняття та впровадження механізму обмежувального припису, а й регламентує детальний перелік прав та обов'язків, як потерпілих від домашнього насильства осіб, так і правоохоронних органів, органів юстиції та судових органів. Таким чином, вважаю, що зазначений вище Модельний закон є основним джерелом виникнення та становлення інститут обмежувального припису в національному законодавстві кожної Європейської держави.

Список використаної літератури:

- 1 Модельний закон «Про запобігання домашньому насильству» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.conventions.ru/view_base.php?id=642
2. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1618?test=XX7MfyrCSgkyu6lIZiCSwOJH14AMs80msh8Ie6>
3. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 року № 2229-VIII // Відомості Верховної Ради України від 02.02.2018 — 2018 р., № 5, стор. 32, стаття 35

Полегенький Віталій Сергійович,

аспірант кафедри цивільного процесу,

Національного університету «Одеська юридична академія»

**СПРОСТУВАННЯ НЕДОСТОВІРНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ТА СТЯГНЕННЯ
МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ ЧЕРЕЗ ДОПИСИ В ОСОБИСТИХ АКАУНТАХ ТА
ПУБЛІЧНИХ СТОРІНКАХ ЧИ ГРУПАХ У FACEBOOK**

Відповідно до ст. 34 Конституції України, кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань. Кожна людина має право поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір [1]. Сьогодні існує безліч платформ для вираження своїх думок та поглядів. Нескінченна кількість соціальних мереж дають змогу кожній людині вільно та безперешкодно транслювати свої думки та поширювати їх в мережі Інтернет. З врахуванням реалій сьогодення, коли величезна кількість різного контенту передається за допомогою найбільшої соціальної мережі Facebook, стає зрозумілим, що поширюється кількість справ за позовом про захист честі, гідності та ділової репутації, спростування недостовірної інформації та стягнення моральної шкоди через дописи в особистих акаунтах та публічних сторінках чи групах у Facebook.

У разі поширення неправдивої інформації в акаунті Facebook першим кроком має бути фіксація цієї інформації для представлення їх у суді разом з позовною заявою. Судова практика не містить єдиного підходу щодо прийняття доказів, якими зафіксовано поширення інформації у мережі Інтернет. Загалом, це роздруківка веб-сторінки, скріншот або безпосередньо веб-сторінка як електронний доказ. За своєю суттю веб-сторінка, на якій розміщено інформацію, є електронним доказом і може подаватись до суду в оригіналі або в електронній копії, що засвідчується електронним цифровим підписом. Але електронні докази є лише певним видом інформації. Вони поряд з письмовими і речовими несуть в собі інформацію, яка має значення для повного і об'єктивного розгляду справи по суті. З огляду на ч. 5 ст. 100 ЦПК України, про те, що сторона може поставити під сумнів завірену копію і витребувати оригінал, можна зробити висновок, що законодавець залишив можливість подачі в суд тільки оригіналу електронного доказу, що істотно ускладнює процес доказування, якщо одна зі сторін намагається довести чи заперечити факт, який має значення у справі, за допомогою електронних доказів. У такому разі надійніше в якості доказу буде виглядати висновок експерта. Відповідно до ст. 10 ЗУ «Про судову експертизу», судовими експертами можуть бути особи, які мають необхідні знання для надання висновку з досліджуваних питань [4].

Крім того, найбільш доречним буде проведення експертного дослідження за експертизою 10.17 – дослідження телекомунікаційних систем. Об'єктами даної експертизи є телекомунікаційні системи, засоби, мережі і їх складові частини та інформація, що ними передається, приймається та обробляється. Відповідно до ст. 106 ЦПК України, учасники справи можуть самостійно замовляти проведення експертизи, під час якої буде досліджено необхідний зміст веб-сторінок та у вигляді скріншотів зафіксовано їх зображення. У такому випадку скріншоти будуть складовою експертизи, що виключає ймовірність їх відхилення судом окремо від висновку експерта. Недостовірною вважається інформація, яка не відповідає дійсності або викладена неправдиво, тобто містить відомості про події та явища, яких не існувало взагалі або які існували, але відомості про них не відповідають дійсності (неповні або перекручені) [5]. Згідно з частиною третьою статті 277 ЦК України, негативна інформація, поширена про особу, вважається недостовірною, якщо особа, яка її поширила, не доведе протилежного (презумпція добропорядності). Негативною слід вважати інформацію, в якій стверджується про порушення особою, зокрема, норм чинного законодавства, вчинення будь-яких інших дій (наприклад, порушення принципів моралі, загально визнаних правил співжиття, неетична поведінка в особистому, суспільному чи політичному житті тощо) і яка, на думку позивача, порушує його право на повагу до гідності, честі чи ділової репутації.

Згідно з частинами першою та четвертою статті 277 ЦК України, фізична особа, особисті немайнові права якої порушено внаслідок поширення про неї та (або) членів її сім'ї недостовірної інформації, має право на відповідь, а також на спростування цієї інформації.[2]

Спростування недостовірної інформації здійснюється особою, яка поширила інформацію. В такому випадку виникає питання щодо правильного вибору відповідача, так як за змістом ст. 51 ЦПК України, обов'язок визначати відповідача у справі покладається на позивача. У разі пред'явлення позову до частини відповідачів, суд не вправі зі своєї ініціативи і без згоди позивача залучати інших відповідачів до участі у справі як співвідповідачів та

зобов'язується вирішити справу за тим позовом, що пред'явлений, і відносно тих відповідачів, які зазначені в ньому [3]. Визначаючи відповідача в даній категорії справ, необхідно пам'ятати про необхідність встановити вимоги не тільки до фізичної особи, яка на думку позивача є автором недостовірної інформації, а й до власника соціальної інтернет-мережі Facebook, як до безпосереднього поширювача інформації. Так, відповідно до пункту 15 постанови Пленуму Верховного Суду України від 27 лютого 2009 року № 1 «Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи» судам роз'яснено, що під поширенням інформації слід розуміти, зокрема, опублікування її у пресі, передання по радіо, телебаченню чи з використанням інших засобів масової інформації, а також поширення в мережі Інтернет чи з використанням інших засобів телекомунікаційного зв'язку.

У пункті 25 вказаної постанови зазначено, що спростування має здійснюватися у такий самий спосіб, у який поширювалася недостовірна інформація. У разі, якщо спростування недостовірної інформації неможливо чи недоцільно здійснити у такий же спосіб, у який вона була поширена, то воно повинно проводитись у спосіб, наблизений (адекватний) до способу поширення, з урахуванням максимальної ефективності спростування та за умови, що таке спростування охопить максимальну кількість осіб, що сприйняли попередньо поширену інформацію.

У справах про захист честі, гідності та ділової репутації, спростування недостовірної інформації та стягнення моральної шкоди через дописи в особистих акаунтах та публічних сторінках чи групах у Facebook, відсутність вимог до власника соціальної інтернет-мережі Facebook призведе до унеможливлення оцінки висловів відповідача у загальному контексті поширеної відносно позивача інформації (дана правова позиція міститься у Постанові Верховного Суду від 17 травня 2018 року у справі № 210/2854/16-ц). При цьому, достовірність поширеної інформації, яку спростовує позивач, судом не перевіряється.

В справах про захист честі, гідності та ділової репутації особливої уваги заслуговує вибір засобу та способу доказування. Адже, відшкодування матеріальної та моральної шкоди повинні бути доведеними належними та допустимими доказами. Враховуючи, що вітчизняна судова практика взагалі не досить адекватно визначає розмір відшкодування моральної шкоди в порівнянні з практикою судів країн заходу, правильний вибір захисту в даній категорії справ має визначальне значення.

Список використаної літератури:

1. Конституція України: Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 34.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р., № 435-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 40-44, ст. 356.
3. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р., № 1618-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 40-42, с. 1530, ст. 492.
4. Про судову експертизу: Закон від 25.02.1994 № 4038-ХІІ // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994 р., № 28, ст. 232.
5. Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи: Постанова Пленуму ВСУ, 27.02.2009, № 1. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_001700-09/conv/print

Устюшенко Стелла Еріківна,

аспірантка кафедри цивільного процесу

Національного університету «Одеська юридична академія»

КЛАСИФІКАЦІЯ СУДОВИХ ВИТРАТ, ПОВ'ЯЗАНИХ З РОЗГЛЯДОМ ЦИВІЛЬНОЇ СПРАВИ

Судовий процес завжди супроводжується різного роду грошовими витратами, які несуть сторони та інші учасники судового процесу. Такі витрати є супутнім елементом реалізації права на судовий захист [1, с. 149]. У нормах ЦПК України названо два основних види судових витрат: судовий збір та витрати, пов'язані з розглядом справи (ч. 1 ст. 133 ЦПК).

До витрат, пов'язаних з розглядом справи, відповідно до ч. 3 ст. 133 ЦПК належать витрати:

- 1) на професійну правничу допомогу;